

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ

Závěrečná zpráva o působení učitele u krajanů

Školní rok: 2019/2020 (2017/18, 2018/2019)

Destinace (země, místo): Austrálie – Adelaide; Nový Zéland – Tauranga, Dunedin

Jméno, příjmení: PhDr. Jiří Kostečka, Ph.D.

Česká škola v Adelaide, AUS – předškoláci, základní škola

Škola pro děti krajanů v Tauranga a Dunedin, NZ – předškoláci, základní škola

Počty žáků: Adelaide, AUS: Po tři roky mého působení variovaly mezi 25 až 32 žáky docházejícími na výuku pravidelně, ve věku od 4 do 12 let. 8 předškoláků a žáků docházelo nepravidelně. Byly zde dvě třídy: předškoláci, 1. třída až 4. třída (sdružené, viz dále).

Dunedin, NZ: Na kempech i při individuální výuce se účastnilo 10 žáků ve věku od 5 do 10 let.

Tauranga, NZ: Na kempu se účastnilo 38 žáků ve věku od 5 do 11 let. Na individuální výuku dochází 15 stálých žáků.

V úvodu této **Závěrečné zprávy** je třeba poznamenat důležitou okolnost: Původně jsem měl zůstat v destinaci do poloviny srpna 2020. Kvůli úmrtí své matky jsem odletěl na mimořádnou dovolenou do České republiky v únoru 2020 a v návratu mně zabránil chaos v důsledku koronavirové krize. Výuku od března 2020 do srpna 2020 jsem pak organizoval distančně, pomocí skypu. Do konce ledna 2020 tedy platí vše, co jsem uvedl v **Závěrečné zprávě za školní rok 2019/2020** (školní rok v Austrálii začínal pro českého učitele vždy v únoru a končil v lednu); viz odkaz

https://www.dzs.cz/file/8914/ZZ_%20Koste%20C4%20Dka_%20Ji%20C5%2099%20C3%20AD_%20Austr%20C3%20A1lie.pdf.

Odkazují se též na svoje předešlé **Závěrečné zprávy za školní rok 2017/2018**, viz <https://www.dzs.cz/file/5855/Z%20C3%20A1v%20C4%209Bre%20C4%208Dn%20C3%20A1%20zpr%20C3%20A1va,%202017%20E2%2080%209318,%20Austr%20C3%20A1lie%20a%20Nov%20C3%20BD%20Z%20C3%20A9land.pdf> a **Závěrečné zprávy za školní rok 2018/2019**, viz odkaz.

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ

<https://www.dzs.cz/file/8039/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD%20zpr%C3%A1va%202018%20Koste%C4%8Dka%20Austr%C3%A1lie.pdf>

Distanční výuka v březnu až srpnu 2020 probíhala dvakrát týdně se čtyřmi dětmi (dvě rodiny). Dvě děti jsem připravoval na složení zkoušek v české Základní škole Březová – obě děti, Isabelle a Etienne Janovští, byly klasifikovány z češtiny výbornou (stupeň 1). S druhými dvěma dětmi, Danielem a Gabrielem Koudelkovými, jsem se na žádost rodičů soustředil na české dějiny a na četbu českých textů (zejména moderní verze *Starých pověstí českých* a vybraných článků z českého internetu).

Dále jsem doma připravoval audio- a videomateriály pro svoji nástupkyni, zejména proto, aby mohla navázat na rodiči i žáky velmi žádanou páteční výuku české historie, zeměpisu a přírodních i kulturních pamětihodností České republiky. Se svojí nástupkyní paní Michaelou Svojšovou jsem se kontaktoval v květnu 2020 a předal jí jak zmíněné výukové materiály, tak potřebné informace o obou destinacích.

Za daných okolností bohužel skončila výuka klavírní hry, což je velká škoda, protože minimálně šest dětí dosáhlo během roku a půl slušné úrovně.

CELKOVÁ INFORMACE O DESTINACÍCH A VÝUCE

Pro přehlednost uvedu nyní výtah z citovaných **Závěrečných zpráv** o obou destinacích.

Austrálie

Hlavním působištěm učitele v destinaci Austrálie – Nový Zéland je **Adelaide**, hlavní město státu Jižní Austrálie.

Výuka se koná v útulné, velmi dobře vybavené školní místnosti, umístěné přímo v Československém klubu. To je obrovská výhoda, kterou – pokud vím – nemá žádná jiná česká škola v Austrálii ani na Novém Zélandu. Čs. klub v Adelaide si totiž nemusí pro výuku pronajímat za drahé peníze jiné prostory, a proto na rozdíl od ostatních škol lze v Adelaide realizovat individuální výuku každý den v týdnu; jinde se učí jen jednou týdně, většinou v sobotu. Čs. klub zde funguje velmi dobře, v poslední době byla provedena díky agilní prezidentce klubu paní Alžbětě Tichoňové řada potřebných rekonstrukčních prací (mj. i ve školních prostorách); podrobně o tom píšu v **Závěrečných zprávách**.

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ

Zájem o individuální výuku je mezi rodiči v Adelaide doslova obrovský a všichni další učitelé by se měli připravit na to, že po nich bude vyžadována, a to nejméně v rozsahu 21 hodin týdně. Do tohoto úvazku se započítává i páteční výuku skupinová, tedy po třídách.

Učitel musí zvládnout jak předškoláky (tam se lze soustředit na žádaný nácvik českých písní a na jazykové hry přiměřené věku dětí), tak spojenou třídu školáků. Ukázalo se, že s ohledem na jazykové i věkové difference dětí jakož i s ohledem na nepravidelnou docházku řady žáků do páteční výuky je nefunkční, aby učitel rozdělil děti do více tříd. Buď by taková třída byla homogenní jazykově, ale pak by sem chodily děti od věku 6 let do věku 12 let, což činí výuku češtiny prakticky nemožnou; nebo by třída byla homogenní věkově, ale pak by byly mezi žáky takové rozdíly v úrovni ovládnání češtiny, že by – opět – byla výuka neefektivní. Za těchto okolností se ideálním modelem jeví sdružit pro páteční skupinovou výuku školáky do jedné třídy a věnovat se zmíněným českým reáliím. Při vhodném výběru videomateriálů porozumí dané látce i ty děti, jejichž čeština poněkud pokulhává. Samotnou výuku jazyka pak zajistí právě výuka individuální, kdy na jednu hodinu docházejí nanejvýš dva žáci, většinou sourozenci – takto je možné takřikajíc ušít jim obsah i náročnost výuky přímo na míru. Též je možné vést v Čs. klubu nejrůznější kroužky; sám jsem vedl šachový, klavírní a matematický – bylo by dobré, aby se i v těchto aktivitách pokračovalo.

Jazyková úroveň dětí v Adelaide zahrnuje veškeré možné rozpětí: od úrovně A1 až po plně bilingvní děti. (Podobná situace je na Novém Zélandu.)

Kromě výuky dětí jsem poskytoval po celé tři roky i **výuku češtiny pro dospělé**, jak pro Čechy (kteří si chtěli oprášit školní znalosti), tak pro Australany. Posledně jmenovaných bylo šest, z toho čtyři (vesměs partneri či manželé našich krajanů) byli vytrvalí; dva dosáhli komunikační úrovně, kterou si představovali (A1+) a přestali docházet, avšak jedna žena a jeden muž pokračovali dál a chtějí dojít na úroveň B1. Moje nástupkyně by se jich tedy měla ujmout, podrobné informace jí podám. Učil jsem podle učebnic Lídy Holé.

Čs. klub v Adelaide vydává **dvouměsíčník Život**. V roce 2017 jsem dělal korektury, od roku 2018 jsem jej kompletně redigoval a nadále i jazykově korigoval; přispíval jsem do něj pravidelně několika články – to je samozřejmou náplní učitelovy práce.

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRA NIČÍ

Konečně vedl jsem pěvecký sbor dospělých i dětí a pravidelně jsem s oběma nacvičoval na vystoupení při nejrůznějších slavnostních příležitostech a doprovázel je na klavír. I o těchto akcích píši v jednotlivých **Závěrečných zprávách**, viz odkazy uvedené výše. (Památný byl zejména program k 100. výročí založení Československa.)

Od učitele se očekává, že se na žádost jiných škol v Austrálii účastní buď 14denního prázdninového kempu, nebo pravidelné výuky. (Po informativní, třídní návštěvě Perthu mám signály, že služby českého učitele bude vyžadovat tamní česká krajanská škola.) Zde podávám podnět Domu zahraniční spolupráce, aby v koordinaci s MŠMT a MZV zvážil, nakolik je vhodný dlouhodobější pobyt jinde než v hlavní destinaci. Jak ukázaly zkušenosti mé bezprostřední předchůdkyně, jež více cestovala, než učila, je dosti neefektivní přesunout českého učitele po nějakých třech měsících, kdy se sotva zorientoval a zahájil koncepční výuku, zase někam jinam. Doporučuji – a to zejména i na základě mých vlastních zkušeností – , aby český učitel měl pevnou a dlouhodobou základnu v Adelaide, kde je k dispozici kromě výborných výukových podmínek, zajištěných Čs. klubem, i velmi slušné ubytování a vůbec celé zázemí (včetně zapůjčení klubového auta – bez něj se nelze v Austrálii vůbec pohybovat). Do jiných destinací nechť učitel zajíždí opravdu jen na jeden dvoutýdenní kemp ročně v jinde Austrálii a, jak bylo dohodnuto, vždy nejdéle na měsíc na Nový Zéland, a to střídavě jeden rok do Taurangy a druhý do Dunedinu.

Nový Zéland

Krajané na Novém Zélandu mají zájem především o krátkodobé, byť pravidelné působení českého učitele, optimálně specialistu na malé děti (předškoláky a 1. až 3. třídu). Jak v Tauranze, tak v Dunedinu jsou předsedové českého klubu velmi aktivní, organizačně schopní a obětaví krajané: pan Petr Fajtl (Severní ostrov, Tauranga) a pan Martin Dvořáček (Jižní ostrov, Dunedin). Český učitel zajíždí podle rotačního systému střídavě do obou destinací, a to především jako jeden z učitelů na školách v přírodě v trvání jednoho týdne. Druhý týden

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ

čtrnáctidenního pobytu je pak věnován výuce individuální, konané v domech zmíněných krajanů.

Tato krásná země je nejzazší výspou českého mikrosvěta, kam je český učitel vysílán. Krajané jsou zde velmi přátelští, vděční za jakoukoli pomoc i za ukázky zajímavých metod výuky. Nicméně na můj přímý dotaz, zda by měli zájem o dlouhodobý pobyt českého učitele, odpověděli záporně: bylo by dost obtížné sehnat pro učitele ubytování odpovídající podmínkám české strany (tj. MŠMT), navíc většinu výukových aktivit jsou krajané schopni pokrýt vlastními silami.

I zde odkazuji na svoje **Závěrečné zprávy** z jednotlivých školních roků, v nichž popisuji svoje působení v Tauranze a Dunedinu velmi podrobně. Rozhodně se přimlouvám, aby tato destinace, byť je patrně dosti nákladná, byla zachována – má svůj hluboký smysl.

NĚKOLIK PRAKTICKÝCH POSTŘEHŮ A RAD PRO BUDOUCÍ UČITELE V DESTINACI AUSTRÁLIE – NOVÝ ZÉLAND

1. Auto

V Austrálii se učitel neobejde bez auta, i kdyby sehnal ubytování hned vedle Čs. klubu. Vzdálenosti do nákupních center, k úřadům a různým institucím (pojišťovny, nemocnice atd.) jsou totiž značné a městská hromadná doprava málo frekventovaná. Čs. klub v Adelaide – a to je třeba velmi ocenit – obstarává učiteli automobil, je však na něm, aby se o něj pak už staral. Upozorňuji, že v Austrálii je to, co my známe jako povinné ručení, pojato dramaticky jinak než v České republice: je potřeba zařídit si tzv. registraci a tu obnovovat čtvrtletně či pololetně za ne zcela levný peníz – bez registrace nelze ani pomyslet na to, že by někdo sedl za volant. Jenže tato registrace vás nekryje v případě, že způsobíte havárii škodu na cizím majetku. Je třeba sjednat si extra pojištění, zejména pro případ, že byste zavinili nehodu a druhou stranu zranili či zničili cizí auto či jiný majetek. (Bez pojištění by to bylo nesplacitelné.)

Dále je třeba vzít na vědomí, že s australskými policisty nemá smysl diskutovat: jakmile vás už jednou zastaví a sdělí přestupek, musíte zaplatit pokutu – a ty jsou opravdu masné (namátkou: telefonování mobilem za jízdy: 370 AUD). Je taky třeba osvojit si některá pravidla,

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ

jež u nás neznáme: např. při parkování je třeba zajistit „double safety“ – nejen zařadit rychlost, ale i zatáhnout ruční brzdu (policisté to kontrolují); při jízdě platí pravidlo „obě ruce na volant“; přísně se posuzuje nedodržení bezpečného odstupu; obzvlášť pozorní musíme být na T-křižovatkách, neboť v Austrálii zde neplatí pravidlo pravé ruky, nýbrž pravidlo, že přednost má ten řidič, který jede po „ráhně“ téčka. Jinak i při levostranném provozu platí pravidlo pravé ruky vyjma zmíněnou T-crossing. Řízení vlevo není až tak velký problém, ale přesto doporučuji pohybovat se první týden cvičně jen po místních komunikacích a nepouštět se do žádných větších akcí.

2. Žraloci, hadi a podobná nebezpečí

Říká se, že v Austrálii chce člověka na každém kroku něco sežrat, uštknout nebo otrávit. Bohužel nejde tak zcela o přehánění. Doporučuji koupat se pouze tam, kde jsou ve vodě domorodci – jinak hrozí nejen žraloci, smrtelně jedovaté kroužkované chobotnice nebo slanovodní krokodýli (obrovští a velmi agresivní: v Cairns vylézají čas od času z moře dokonce rovnou na promenádu), ale zejména silné spodní proudy, které už nejednoho neopatrného cizince odnesly na širé moře, odkud není návratu. Našinec si rád vyjde do lesa (v Austrálii rostou i hříby!), ale tu je třeba dávat velký pozor na hady: zejména smrtelně jedovatý tzv. brownie je hojný i v přírodních parcích patřících do tzv. Velké Adelaide. Domácnosti pak nezřídka navštěvuje maličký, ale silně jedovatý pavouk redback, po jehož kousnutí je třeba bezpodmínečně a rychle vyhledat lékařskou pomoc.

Rovněž se nedoporučuje přibližovat se příliš ke klokanům, zejména ne k velkým rudým; je jich dost a dost i v parcích některých větších měst a jejich kopnutí už ve více případech skončilo smrtí postiženého.

Pozor též na některé traviny, jejichž bodnutí způsobí nejen ostrou bolest, ale i otok celé ruky trvající až dva týdny. Stalo se i mně. Raději nesahat na nic botanického, co bezpečně neznáme! Jinak je ale Austrálie nádherná země, plná dechberoucích přírodních krás.

Nový Zéland také, a navíc nemá hady, ba dokonce ani klíšťata. Jen ty žraloky.

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ

3. Australané

Lidé v Austrálii jsou nesmírně ohleduplní, přátelští, usměvaví, „easy-going“. Neznají naši nervozitu a nerudnost, a dočkají-li se jí, reagují se značnou nelibostí. „Excuse me“ je třeba říct za den aspoň dvacetkrát. A je to moc dobře.

Při výuce češtiny, dětí i dospělých, je nutno od počátku vzít v úvahu, že australské školní osnovy a vůbec celé pojetí vzdělávacího procesu se od našich zvyklostí diametrálně liší. Český učitel si musí být vědom, že v hodinách angličtiny se neprobírá gramatika v našem slova smyslu, tj. jazykový systém jako takový; a to málo, co se přece jen učí, nemůže samozřejmě dát dětem krajanů ani australským adeptům češtiny potřebnou oporu: angličtina je jazyk zcela jiného mluvnického typu než čeština, takže kategorie jako pád, mluvnický rod, vid aj. prostě děti ani dospělí neznají. Je třeba nalézt si vlastní metodiku výkladu, přístupnou žákům, jejichž mateřštinou je jazyk neflexivní.

4. Víza

Učitel u krajanů potřebuje pracovní vízum pro Austrálii a teoreticky i pro 14denní cesty na Nový Zéland. Získat to i ono představuje bez nadsázky martyrium a učitel je na to sám. MZV v tomto směru pomoc neposkytuje; generální konzulka v Sydney, v současné době paní Hana Flanderová, je sice **nesmírně** nápomocná, obětavá a ochotná kdykoli pomoci, ale do věci se může vložit teprve tehdy, až se učitel sám doslova probrodí či prodere formulářem, který si lze těžko představit, dokud ho nevidíte. Problém je už jen zjistit, na které webové stránce se nachází, a hlavně, o který z dvaceti podtypů víza máte požádat. I pak se zhusta stává, že jsou vám v online formuláři položeny otázky, na něž nemůžete odpovědět, protože jsou pro náš druh práce „not applicable“. Jenže bez toho, aby tam člověk něco napsal, vás nepustí systém na další stránku. Poté, co se přece jen podaří vše vyplnit, je třeba přiložit celou řadu dokumentů, mj. výpis z australského trestního rejstříku, což představuje vyplňování dalšího děsivého formuláře.

Proces žádání o pracovní vízum na Nový Zéland je – ač se to zdá nemožné – ještě složitější než žádost o vízum australské. Při své druhé návštěvě Nového Zélandu jsem obdržel pracovní vízum jeden den před proponovaným odletem (samozřejmě jsem měl již zakoupené

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ

letenky...). Doporučuji tedy silně, aby MZV ustoupilo od striktního požadavku vyřídit si pracovní vízum i na oněch pouhých 14 dní na Nový Zéland a spokojilo se s tím, že tam učitel odjede na nesrovnatelně jednodušší registrační povolení turistické.

5. Spolupráce s vysílajícími organizacemi

Ministerstvo zahraničních věcí: Moje zkušenosti jsou pozitivní, snad jen s tou výhradou, že by tento úřad mohl více pomáhat s obstaráváním víz. Jinak ale vyřízení a vydání služebního pasu proběhlo hladce, dostal jsem podstatné základní informace od pana zmocněnce pro krajské záležitosti i od dalších pracovníků MZV.

Generální konzulát České republiky v Sydney: Již jsem psal výše, že tento zastupitelský úřad, reprezentovaný v době mého působení generální konzulkou paní Hanou Flanderovou, pracuje doslova na jedničku. Rád bych touto cestou paní konzulce Flanderové velmi upřímně poděkoval za její pomoc při obstarávání či prodlužování pracovních víz jakož i za hezké, přátelské uvítání na konzulátu v době mého pobytu v Sydney.

Dům zahraniční spolupráce: Tato vysílající instituce zaslouží naprosté a bezvýhradné absolutorium. Od první chvíle se mně (a jak vím, všem učitelům a lektorům) vzorně věnovala **dr. Olga Vlachová**, která má „Program podpory českého kulturního dědictví v zahraničí (krajané, lektoři)“ na starosti. Počínaje přípravnými úkony, přes pomoc před prvním odletem až po péči věnovanou mně během celého mého tříletého působení byla dr. Vlachová neocenitelnou pomocnicí. Vysoce musím vyzdvihnout nejen její schopnost okamžitě řešit eventuální zádrhele, ale zejména rychlost jejích odpovědí na moje podněty. Na mailly reagovala většinou ještě týž den a ihned věci řešila a vycházela mně vstříc. Zmínit se musím i o tom, že veškerou komunikaci, mailovou i osobní, zvládala s klidem, přehledem a nanejvýš přátelským přístupem. Působím ve školství již 37 let a snad si mohu dovolit říci, že s takto skvělou spoluprací jsem se ještě nesetkal.

Upřímné a vřelé díky, paní doktorko Vlachová!

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ

Na závěr bych rád popřál svým nástupcům a nástupkyním, aby měli z práce s krajany a jejich dětmi na jižní polokouli stejnou radost a stejný pocit uspokojení z dosažených výsledků, jaké jsem zažíval po tři roky. Je to práce mnohdy obtížná, ale zároveň vděčná, naplňující a potřebná.

Program podpory českého kulturního dědictví v zahraničí považuji za jeden z těch pedagogických (i diplomatických) projektů, které mají hluboký smysl. Jsem naprosto přesvědčen, že jistě nemalé finanční prostředky, jež náš stát na tento projekt vynakládá, se více než bohatě vyplatí. Mohu potvrdit, že krajané jsou za pomoc své rodné země velmi vděční.

Přednáška v Adelaide

Prostory české školy v Tauranze